

Bortglömd primadonna väcks

Biografin över Emma Engdahl är skriven av Bo Wessman i samarbete med Satu Torstila.

"Hon visade tidigt talang för sång och fick lektioner. När Zacharias Topelius stannade till i Ekenäs på en genomresa var hon en av flickorna som sjöng för honom utanför huset där han övernattade".

Satu Torstila

Emma Engdahl som Rosina i Mozarts "Barberaren i Sevilla". Under sin lysande internationella karriär under 1880-talet gjorde hon 49 operor i bland annat Milano, Berlin, Paris, Stockholm, S:t Petersburg, Reval och Dortmund.

1888 besökte Emma Engdahl Åland där hon sjöng såväl för badgästerna i Mariehamn som för fyrvaktarna på Bogskär, landets sydligaste spets.

Bild ur "Emma Engdahl - operaprimadonna"

Bild ur "Emma Engdahl - operaprimadonna"

till liv på Alandica

På 1880-talet tog den Ekenäsbördiga sångerskan Emma Engdahl Europa med storm. 1888 sjöng hon både i Mariehamn och på Bogskärs fyrplats.

Den 15 oktober gästas Alandica med en konserterställning om denna primadonnas liv och gärning.

Emma Engdahl föddes 1852 i S:t Petersburg.

– Hennes pappa var guldsmed och arbetade bland annat med den berömde **Fabergé**, berättar **Satu Torstila** som tillsammans med **Bo Wessman** skrivit biografien "Emma Engdahl – operaprimadonna" om den i dag ganska bortglömda sångerskan.

När Emma Engdahl var åtta år flyttade familjen till Ekenäs där man lät bygga ett hus som står kvar än i dag.

– Hon visade tidigt talang för sång och fick lektioner. När **Zacharias Topelius** stannade till i Ekenäs på en genomresa var hon en av flickorna som sjöng för honom utanför huset där han övernattade.

I tonåren träffade hon den blivande apotekaren **Emil Engdahl**.

– De bodde på varsin sida om sjön och det berättas att han spelade flöjt från ena stranden och att hon svarade genom att sjunga från den andra. De blev häftigt förälskade, berättar Satu Torstila.

Smittkoppor

De gifte sig 1871 och fick en pojke och flicka. Men bara några år gammal dog dottern i smittkoppor.

– Den lilla kistan måste grävas ner på en obodd holme, dit Emma ensam följde den. Det påverkade henne starkt.

Paret skildes och Emma Engdahl flyttade med sonen till Helsingfors för att satsa helhjärtat på sängkarriären. 1875 debuterade hon i operan "Kärleksdrycken" på Svenska teatern i Helsingfors.

– Hon blev mycket populär, alla ville ha henne. När Finlands storfurste tsar **Alexander II** besökte industrimässan i Helsingfors höll hon konsert för honom. Det blev succé och han gav henne ett par örhängen som tack.

Decennierna 1870 och 1880 var sällsynt gynnsamma för kulturlivet i Finland och övriga Europa. Tiderna var relativt fredliga och samhällsutvecklingen gynnade konst och kultur.

Sjöng på Bogskär

1888 besökte Emma Engdahl Åland. I Åbo Underrättelser den 19 juli kan man läsa att hon konserterat i Mariehamn inför en talrik publik. "Det M:hamn som applåderade och var förtjust, var till en icke ringa del det Mariehamn som kommer med badlivet, ty det var många 'resande' som infunnit sig till konserten. Fru Engdahl ackompanjerades av **Selma Nylund** från Mariehamn. Den eftersläng som följde på konserten var också en framtidsbild – unga studenter och artister blåste ihop helt hastigt och lustigt en mängd unga damer och så var balen i full gång", skriver Åbo Underrättelser.

Följde dag tog sångerskan ångfartyget "Åland" till fyrplatsen Bogskär i Kökar där fyrbetjänterna fick höra hennes toner "som for över vågen", som ÅU uttrycker det.

Citaten är hämtade från boken "Emma Engdahl – operaprimadonna".

Pengar av tsaren

Stärkt av framgången beslutade hon sig för att satsa internationellt, men hon saknade de nödvändiga pengarna.

– Så hon skrev ett personligt brev till Alexander II och bad om pengar vilket han villigt bidrog med. Jag har själv hittat det vackert handskrivna brevet i ett arkiv, berättar Satu Torstila.

Emma Engdahl skördade stora framgångar på de europeiska konsertscenerna och operahusen i Milano, Berlin, Paris, Stockholm, S:t Petersburg, Reval och Dortmund, bland annat.

Hon studerade sång i Italien och Frankrike och uppvaktades av kungligheter och dåtidens superstjärnor som **Frans Liszt** och **Anton Rubinstein**.

1888 grundade hon Helsingfors operasällskap. I Åbo träffade hon hovrättsassessorn **Krister**

Skådespelerskan Alma Pöysti (som spelade Tove Jansson i lågfilmen "Tove") berättar om Emma Engdahls liv.

Foto: Pressbild

Sopranen Hedvig Paulig sjunger arior från Emma Engdahls repertoar.

Jägerskiöld. De var på samma middag där det serverades grisfötter och när hon råkade tappa en grisfot under bordet gjorde Krister Jägerskiöld detsamma. De sägs ha letat under bordet en lång stund tillsammans.

Steg tillbaka

1890 gifte de sig och Emma Engdahl tog ett steg tillbaka från sin lysande karriär på sin mans uppmaning.

– Det var sådana tider. En maka skulle inte arbeta utan vara hemma och ta hand om hemmet. Efter det gjorde hon bara enstaka välgörenhetskonserter och var verksam som musiklärare vid Åbo musikskola.

Familjen levde tillsammans på herrgården Sjöfax i Kimito. Emma Engdahl dog 1930.

– Gården är helt bevarad. Man kan öppna ett skåp och se hennes klänningar hänga där.

Om denna sorgligt bortglömda sångstjärna handlar en konserterställning som gästas Åland och Alandicas foajé den 15 oktober. Skådespelerskan **Alma Pöysti** berättar om Emma Engdahls liv, medan sopranen **Hedvig Paulig** sjunger arior ur operor som ingick i hennes repertoar. Pianisten **Folke Gräsbäck** ackompanjerar vid flygeln.

Text
Petter Lohrätten
petter.lohratten@alandstidningen.ax
tel: 26 633

Therese Karlsson som Fanny Sundström i teaterföreställningen "Fanny & de fyrtiofem första".

Foto: Daniel Eriksson

Vill beställa Fanny Sundströmporträtt

LAGTINGET Fanny Sundström som var den första kvinnan i landstinget borde finnas avbildad i dagens lagting, till minne av hennes arbete och betydelse, skriver **Nina Fellman** (S), **Jessy Eckerman** (S), **Pernilla Söderlund** (Lib), **Katrin Sjögren** (Lib), **Simon Påvals** (Lib), **Gyrid Högman** (C) och **Simon Holmström** (Hi) till kanslikommissionen.

"Som den första kvinnan i landstinget, och en stridbar politiker som satt kvar till sin död vore det naturligt att hon lyftes fram även i konsten i lagtingshuset. Det finns målningar och byster av andra politiker. **Julius**

Sundblom finns på flera ställen. I den stora målningen av det första landstinget kan man möjligen ana att ett av de huvuden som syns skymda i bakgrunden är Fanny Sundströms.

Vi önskar lyfta fram Fanny Sundströms politiska gärning och det faktum att hon beredde vägen för senare kvinnliga landstings- och lagtingsledamöter genom sitt långa värv och uppmanar kanslikommissionen att beställa ett porträtt, en skulptur eller annan lämplig avbildning av Fanny Sundström för placering på synlig plats i Ålands lagting." (PL)

EU vill garantera fria medier

MEDIA EU-kommissionen föreslår nya regler för att garantera mediernas oberoende i Europa. Det akuta orsaken är de represiva inskränkningarna av yttrandefriheten i länder som Ungern och Polen.

Ett förslag är en myndighet som övervakar medieuppköp som eventuellt påverkar mångfalden bland medlemsländernas medieägare. Lagen skulle också kräva att finansieringen för statliga medier är "tillräcklig och stabil", för att hindra regeringar från att med hot om ändrade budgetar påverka redaktionerna. Samtliga medlemsländer skulle också behöva införa na-

tionella lagar som skyddar journalistiska källor.

För att träda i kraft krävs först ett godkännande av medlemsländerna och EU-parlamentet. (PL)

Telegrafhuset på Prästö.

Foto: Heidi Hendersson.

Modellerna blir kvar i Telegrafhuset

SUND Nu är det klart att Bomarsundsmodellerna blir kvar i Telegrafhuset på Prästö i Sund. Men de kommer att förvaras i ett bakre rum och inte vara tillgängliga för besökare.

– Vi var inne på att förvara dem på skolans vind, men det hade krävt att de sågats sönder en del och det ville vi undvika,

säger Sunds kommundirektör **Andreas Johansson**.

– I stället blir de kvar i ett inre rum i Telegrafhuset. Det är för tidigt att säga om modellerna kommer att visas för publik igen. Det inre rummet är inte lämpligt för det. Men huvudsaken är att modellerna bevaras. (PL)